



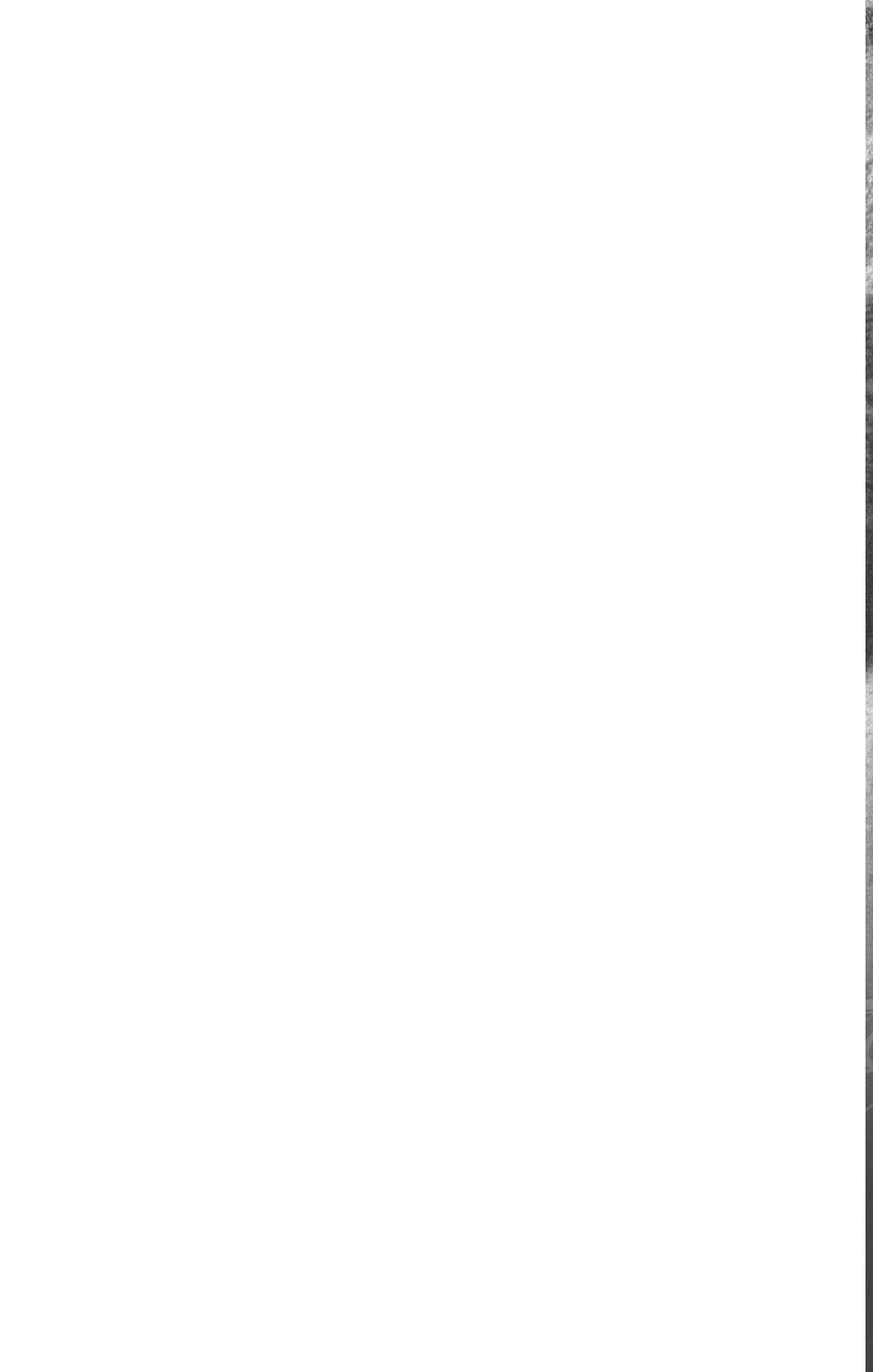
NINE DE VRIES

Machla

Haar geheim kan haar haar
leven kosten. Hoe ver gaat ze
om het te verbergen?

MOZAÏEK | HISTORISCHE ROMAN

Machla



NINE DE VRIES

Machta

Tweede druk

Haar geheim kan haar haar
leven kosten. Hoe ver gaat ze
om het te verbergen?

Uitgeverij Mozaïek, Zoetermeer

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk Forest Stewardship Council® (FSC®) draagt. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid. Ook is het papier 100% chloor- en zwavelvrij gebleekt.

Eerste druk april 2016

Tweede druk juli 2016

ISBN 978 90 239 9677 4 (boek)

ISBN 978 90 239 7848 0 (e-book)

NUR 342

Ontwerp omslag Flashworks

Omslagbeeld Malgorzata Maj / Arcangel Images

Lay-out en dtp Gewoon Geertje

© 2016 Uitgeverij Mozaïek, Zoetermeer

www.uitgeverijmozaiek.nl

Alle rechten voorbehouden

Voor de troon van de Eeuwige staat een beker – een tranenbeker. Steeds als het Joodse volk leed wordt aangedaan, steeds als de vijand hem kwaad doet, steeds als het door wrede hand wordt geslagen, gekweld en gepijnigd, valt er een traan uit het oog van de Eeuwige in deze beker. Alle tranen van de Eeuwige worden hierin voor altijd bewaard. Als deze hemelse beker vol is, zal de Masjiach komen, naar wie iedereen verlangt.

Uit: Israel Zwi Kanner, Joodse Volkssprookjes en Legendes

Deel 1



*M*et stevige halen schraapt Machla over de binnenkant van de huid. Zacht, stinkend vlees valt op haar blote voeten en dan op de grond. Ze zit onder het afdak, in de schaduw. Het droge seizoen is begonnen en elke dag wint de zon aan kracht. Een stukje verderop staat vader tot zijn knieën in een grote, houten bak vol drabbig, bruin water. Als ze de stapel druipende huiden op de rand van de kom ziet, zucht ze. Van al die huiden moet vandaag nog het vlees afgeschraapt worden. Vaders spieren rollen onder zijn vel. Met felle, korte bewegingen doet hij zijn werk; de frons boven zijn ogen is dieper dan op andere dagen. Er lijkt een donkere, dreigende wolk om hem heen te hangen. Misschien helpt het als ze sneller werkt; misschien dat hij dan niet boos wordt...

Als de huid bijna schoon is, schiet de schraper uit haar hand. Eerst voelt ze niets, dan een felle pijn in haar handpalm. Nog

voor ze kan opstaan trekt vader haar ruw weg bij het rot-
tende vlees. Zijn vingers knippen in haar pols. Achter hem
aan struikelt ze naar de kruik met water. Zijn voeten maken
een nat spoor in het zand.

‘Kijk toch uit!’ Zijn stem slaat over.

Als ze het bloed ziet dat uit de snee in haar hand stroomt,
lijkt het of haar lichaam loskomt van de grond, de aarde
lijkt te golven. Sterren tolleren rond in haar hoofd. Vader
houdt haar arm op zijn been en giet wat water over de
wond, waardoor haar hand pijnlijk begint te kloppen. Van
schrik verliezen haar blote voeten houvast, glijden door het
zand, maar ze geeft geen kik. Ze klemt haar kaken op el-
kaar als vader haar arm rechttrekt en erin knijpt om hem
stil te houden. Als hij haar aankijkt, leest ze het verwijt in
zijn donkere ogen. Nu giet hij wijn over de snee en de
scherpe prikken maken haar blik weer helder. Ruw duwt
hij de wondranden bij elkaar en bindt een doek strak om
haar hand. Het doet pijn.

Dan gebaart hij kort naar de huiden die wachten op de
schraper. ‘Vooruit, aan het werk!’

De huid waar ze mee bezig is, ligt in het zand, onder het
afdak, in de schaduw. In de zon gaan de huiden nog harder
stinken. ‘s Zomers maakt het niet eens meer uit waar je ze
neerlegt; de geur van rottend vlees is overal. Hij nestelt zich
in hun kleren, dringt door in hun haren en kruipt onder hun
vel. De meeste mensen blijven het liefst ver uit de buurt. De
leerloerij is daarom ook vijftig *el*¹ van de huizen aan de
rand van de stad gebouwd, zodat de inwoners geen last

1. Achter in deze roman is een verklarende woordenlijst opgenomen.

hebben van de stank en de wilde dieren die op de geur afkomen. In de zomer zijn er meer honden dan in de winter. Ze scharrelen rond aan de andere kant van de muren die om de leerlooierij zijn gebouwd, wachten tot de zon bijna onder is en vader de afgeschraapte vleesresten over de muur gooit. Daarna is de lucht altijd vol geblaf, gegrom en gepiep.

Machla loopt duizelig terug naar de geitenhuid waar ze mee bezig is. Ze wankelt.

‘Opschieten!’ klinkt vaders stem. ‘Die huiden moeten vandaag nog worden opgespannen.’

De laatste tijd is hij sneller boos dan anders. In deze tijd van het jaar gaat de Romeinse belastingambtenaar langs alle poorten in *Kfar Nachoem*. Achter hem lopen steevast Romeinse soldaten, mannen met harde, gladgeschoren gezichten die er niet voor terugdeinzen vrouwen en kinderen mee te nemen en als slaven te verkopen. Gisteren zag ze hem lopen toen ze onderweg was naar de markt, een grote kerel met een lichte huid en groenbruine ogen die onrustig de omgeving in de gaten hielden. Eén gebaar van zijn hand en de soldaten komen in actie. Ze vermoedt dat vader de grondbelasting en andere belasting niet in één keer kan betalen. Elke dag lijkt hij meer gespannen. De ene keer is hij stil, staart hij voor zich uit en kamt steeds met zijn vingers door zijn baard. De andere keer ziet ze aan zijn driftige bewegingen dat ze uit zijn buurt moet blijven.

Door de kloppende pijn in haar hand gaat het werk minder snel. Het zweet loopt in straaltjes langs haar slapen. Als ze langs haar bovenlip likt, proeft ze zout. Ze zet kracht met de schraper en probeert de donkere blik van vader te vergeeten. Als ze klaar is met de stapel huiden, zal vader ze splitsen.

De onderste laag is het sterkste en die moet ze met een steen gladwrijven voor vader hem kan opspannen.

Als ze laat in de middag naar de markt loopt, verbergt ze haar gekwetste hand onder haar mantel. Handig ontwijkt ze het vuil op de straten. Ze ademt de frisse lucht in, voelt de spanning van zich afglijden als ze geniet van de vrolijke kleuren om haar heen. Op de muren rondom de huizen groeien kleine bloemen, geel, paars en rood, en de late regens hebben de heuvels van bruingeel in heldergroen verkleurd.

Het ging niet, het schoon schrapen van de huiden. Vader had haar geen moment uit het oog verloren en zijn ergernis groeide bij elke haal van haar schraper. Ze wilde weg. Toen hij zei dat ze naar de markt moest voor vis en olijfolie, moest ze haar best doen om haar opluchting te verbergen. Hopelijk zijn er ook vijgen te koop, maar ze vermoedt dat ze moet wachten tot *Sjavoeot*, dat vaak gelijk valt met de oogst van de vroege vijgen. Bijna proeft ze de vruchten al, het zachte rode vrucht vlees op haar tong en de harde zaadjes in haar mond, als ze de bocht om loopt en tegen iemand op botst. Snel slaat ze haar ogen neer. Het is een soldaat. Hij draagt een soort tuniek van geweven ijzerdraad over zijn korte *sjaloeek*. Om hem heen zijn meer soldaten. Hun onbedekte wangen en blote knieën maken haar verlegen. Een van hen grijpt haar bij haar mantel: 'Kun je niet uitkijken?'

De stof snijdt in de zijkant van haar hals. Kleine spetters speeksel regenen op haar gezicht. Ze houdt haar adem in, wil de geur en warmte van de soldaat buitensluiten. Ze weet dat ze niet in zijn ogen moet kijken en richt haar blik op zijn borst, op de amulet die hij om zijn nek draagt.

'Laat haar met rust,' zegt een zware stem.

De soldaat laat haar los en doet een stap achteruit. Ze trekt haar kleren recht, gluurt tussen haar wimpers naar de man van wie de stem is. Hij lijkt de baas te zijn van de mannen om hem heen. Ze is iets langer dan hij, maar hij lijkt groter. Fijne kraaienpootjes rimpelen aan weerskanten van zijn grijze ogen. Zijn neus maakt halverwege een duik naar beneden. Ze kijkt weg.

‘Het spijt me dat mijn mannen geen manieren hebben,’ zegt hij en zijn dunne lippen vormen een voorzichtige glimlach.

Ze knikt – vrouwen mogen niet met mannen praten – en kijkt naar de blote benen van de soldaten als ze weglopen. Het droge zand stuift op onder hun sandalen. Als ze bij de kraam met kruiken olie staat, ziet ze nog zijn grijze ogen voor zich en de vriendelijke kraaienpootjes.

Met de wollen mantel strak om zich heen zit ze op de binnenplaats. Een van de schapen zakt naast haar door de poten. Het is Afra, haar schaap. Ze legt haar arm op de schoft van het dier. Boven haar hoofd fonkelen de sterren alsof het daar feest is. Ergens ver weg, waar zij nooit zal komen. Haar handpalm klopt pijnlijk. Niet alleen de pijn, ook de woorden van vader houden de slaap op afstand. De woorden die hij uitspuwde toen hij ’s avonds laat terugkwam van Jehosjoea, de herbergier met vier zonen. Vader heeft met hem afgesproken dat de jongste van zijn zonen met haar zal trouwen. Die afspraak is lang geleden gemaakt, toen moeder er nog was, toen haar zussen nog thuis woonden, toen hij nog hoopte op een zoon die zijn naam zou voortzetten. Nu wil vader afwijken van de traditie dat vrouwen bij hun man en zijn familie introuwen. Hij wil een man die deel wordt van zijn gezin; zij

is tenslotte zijn jongste dochter, de enige die nog over is. De andere twee zijn jaren geleden getrouwd en weggetrokken.

Hij kwam laat thuis. Hij was stil, te stil. Ze lag al op de mat en kwam overeind, keek om het hoekje van de deuropening. Net als altijd streken zijn vingertoppen langs de kleine *me-zoeza* aan de deurpost. Daarna bewogen zijn vingers naar zijn mond om zijn lippen aan te raken. Het was de enige me-zoeza in huis, een oude, verweerde. De vader van haar vader had hem er jaren geleden bevestigd, al hoefden volgens de wet de poorten en deurposten van een leerlooierij geen me-zoeza te dragen. Vaders bewegingen waren traag, alsof hij alle zeilen moest bijzetten om zich te beheersen. Toen zijn blik naar haar slaappleaats gleed, kroop ze in de donkerste hoek van het verblijf, maakte zich klein, rook even de geur van het vlees die aan haar handen was blijven kleven. Toen knalde de poort dicht. Twee tellen later stond vader gebukt voor de ingang. Haar lichaam voelde alsof ze werd opgespannen, zoals ze met schone huiden deden om het leer uit te rekken. Zijn hoofd trok zich alweer terug en even werd de spanning minder, maar toen zag hij haar toch zitten. 'Hier jij!'

Ze moest haar lichaam dwingen naar hem toe te gaan.

'Kom!' vaders stem klonk ingehouden, alsof hij op een randje stond en wankelde. Toen ze buiten stond en hij haar met zijn donkere ogen aankeek, gleed hij over de rand, ze zag het. Hij siste: 'Je bent waardeloos, weet je, net als de vrouw die je gebaard heeft.'

Ze wist dat ze alles over zich heen moest laten komen, dat ze niets moest zeggen, omdat het dan nog erger zou worden. Het was vast niet gelukt met Jehosjoea. Hij draaide zich om en liep bij haar weg, naar de matten en kussens

onder de uitbottende olijfboom. Zijn handen waren gebald tot vuisten.

‘Breng wijn.’

Ze bracht hem wijn, daarna een bak water en een doek. Met trillende handen waste ze het vuil van zijn voeten; ze mocht nu geen fouten maken. Ze besepte dat ze niet de vrouw van een van Jehosjoea’s zonen werd. Nadat vader de inhoud van de kom naar binnen geklokt had, mompelde hij: ‘O Eeuwige, waarom lijkt mijn dochter niet meer op mij? Waarom zo veel op haar?’

Nu ze ze zich de woorden herinnert, dringen ze pas goed tot haar door. Haar hand streelt de dikke wollen vacht van Afra. Verward legt ze haar hoofd tegen het schaap en snuift de vertrouwde, scherpe lucht op die het beest verspreidt. Wil Jehosjoea haar niet voor zijn zoon hebben omdat ze op haar moeder lijkt? Ze weet niet of ze blij moet zijn of verdrietig. Als vader geen man voor haar regelt, blijft ze alleen, zal ze nooit moeder worden. En later, als vader sterft, zal niemand meer naar haar omkijken. De looierij zal worden opgeëist door een ver mannelijk familielid en het eerste wat hij zal doen, is haar op straat zetten.

Ze huivert, kijkt naar de fonkelende sterren boven haar hoofd. Haar gedachten gaan naar de oude vrouw die vroeger door de straten van Kfar Nachoem zwierf, zwaaiend met een stok om de wilde honden en plagende kinderen op afstand te houden. Haar grijze haar kwam in vette slierten onder haar hoofddoek vandaan. Af en toe glimlachte ze haar glimmende tandvles bloot. Machla was bang voor haar geweest, voor die lach en de verwilderde ogen, voor het spoortje speeksel dat vaak uit haar mondhoek naar beneden liep. Eén keer

stond de oude vrouw achter haar op de markt. Ze wilde net wat gedroogde vis kopen toen ze een zure, bedorven lucht inademde. Snel liep ze een kraampje verder; ze had meteen geen trek meer in vis. Wat zou er eigenlijk van de vrouw geworden zijn? Een vrouw zonder vader, zonder man, zonder zoon. Ze kan het zich niet herinneren.

Ze wil een man die haar goed behandelt. Even ziet ze de grijze ogen voor zich, die haar vandaag vriendelijk hadden aangekeken. Haar toekomstige echtgenoot moet ook zo'n vriendelijke blik hebben en lachrimpels bij zijn ogen. Geen soldaat. Een man van *Hagaliel*, van Jisraël, een man die zijn zonen alles leert over de Tora.

Met haar goede hand klopt ze Afra zacht op de schoft. Ondanks de warmte van het beest blijft ze zich vanbinnen ijskoud voelen: vader stelt andere eisen dan zij. Zijn woorden echoën nog door haar hoofd, doen pijn als ze terugkaatsen. Waardeloos, zei hij. Haar arm gaat op en neer op het ritme van de ademhaling van het schaap. Ondertussen dwalen haar ogen over de schaars verlichte binnenplaats; de donkere hoeken komen op haar af, lijken hun klauwen naar haar uit te strekken. Onrustig schuift ze heen en weer op de kussens, trekt de mantel nog strakker om zich heen. Afra komt knorrig overeind, drentelt naar de ruimte voor de dieren en gaat in het stro liggen. Zonder het warme lijf van het schaap voelt Machla's bovenbeen ineens koud. Ze slaat haar armen om haar benen en laat haar hoofd op haar knieën rusten.

K

far Nachoem, Israël, rond het jaar 30. Machla werkt hard in de leerlooierij haar vader. Veel liever zou ze haar handen gebruiken om mooie patronen te weven, maar wie luistert er naar haar wensen? Haar vader in elk geval niet, hij kijkt nauwelijks naar haar om.

Machla's hoofd zit vol vragen – waar is haar moeder? Waarom praat haar vader niet over haar? Langzaam dringt het bittere besef tot haar door – ze is aan haar lot overgelaten.

Dan regelt haar vader een huwelijk voor Machla. Ze zou dankbaar moeten zijn, maar ze voelt zich doodongelukkig.

Als ze een kind verwacht, wordt haar verlangen naar haar moeder nog groter. Machla besluit op zoek te gaan naar iemand die haar het ontbrekende verhaal kan vertellen. Dan trekt een vreemdeling de stad binnen, met een intrigerende boodschap. Een nieuwe tijd breekt aan! Maar is er ook een toekomst voor Machla?

***Een meeslepende bijbels-historische roman
over afwijzing en eenzaamheid én over genade.***



Nine de Vries (1979) is freelance tekstschrijver en blogt voor vrouwenplatform sestra.nl. In 2014 werd ze tweede bij een schrijfwedstrijd van EO Visie. *Machla* is haar debuutroman.

